

ЩОДО ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ МІСЦЯ ДЕЯКИХ ПРАВОВІДНОСИН У СФЕРІ ВЕНЧУРНОГО ІНВЕСТУВАННЯ В ПРЕДМЕТІ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА

ШИШКА Олександр Романович - кандидат юридичних наук, професор, професор кафедри цивільно-правових дисциплін Харківського національного університету внутрішніх справ

ORCID:0000-0002-1396-0508

УДК 347.1:346.543.1

DOI: <https://doi.org/10.32782/LAW.UA.2023.4-2.21>

У статті аналізується проблема відсутності чіткої нормативної регламентації деяких приватних правовідносин у сфері венчурного інвестування в цивільному законодавстві України, зокрема тих, що стосуються підприємства як єдиного майнового комплексу. Автор акцентує увагу на тому, що такі відносини не досить чітко регламентовані Цивільним кодексом України, оскільки існуючі критерії цивільних відносин не дозволяють їх однозначно визначити в предметі цивільно-правового регулювання. Автор статті звертає увагу на критичну проблему, яка виникає через ті критерії, які висуваються сьогодні законодавцем до об'єктів цивільних прав, та не дозволяють чітко ідентифікувати підприємство як єдиний майновий комплекс у системі об'єктів цивільних прав. Відповідно до них таке благо не можна однозначно віднести ні до категорії матеріальних благ, ні до категорії нематеріальних благ. Ця правова невизначеність ускладнює ідентифікацію відповідних правовідносин як цивільних, оскільки ключовою умовою для цього є чітке визначення об'єкта правовідносин у системі об'єктів цивільних прав. Автор приходить до висновку, що недосконалість існуючих нормативних визначень ускладнює правове регулювання відносин, пов'язаних із венчурним інвестуванням, що вимагає подальшого вдосконалення законодавства у цій сфері.

Ключові слова: цивільні відносини, предмет цивільного права, підприємство, об'єкт цивільних прав, нерухомість, венчурне інвестування, правовий режим, майновий комплекс, правова визначеність.

Постановка проблеми

У світлі глобалізації, прагнення до євроінтеграції та зростання інноваційної активності підприємств, венчурне інвестування в Україні набуває особливої актуальності, особливо враховуючи воєнний стан країни та потребу в зміцненні обороноздатності. Усе це стає ключовим фактором для привертання іноземних інвестицій, особливо в технологічні та оборонні сектори, що сприяє впровадженню новітніх технологій та забезпечує конкурентоспроможність українських підприємств. Ця форма ризикованого інвестування орієнтована на фінансування новаторських проєктів та інші об'єкти інвестування із перспективою великих дивідендів у майбутньому. Важливим аспектом у всьому цьому є правове регулювання, яке має бути гнучким, дієвим та прозорим. Воно має сприяти інтересам інвесторів, забезпечувати інтереси держави та підприємств-резидентів, а також бути адаптованим до потреб ринку [1, с. 148]. Так само це стосується і приведення цивільного законодавства до вимог принципу правової визначеності, яке має бути чітким, зрозумілим та передбачуваним. Це дозволяє громадянам розуміти свої права та обов'язки, а також сприяє справедливому та ефективному правосуддю.

Однак, не всі аспекти цивільних відносин чи ті, які тісно пов'язані з ними, регулюються досить однозначно або в цілому, що може стати джерелом правової невизначеності та суперечностей. Наразі, цивільне законодавство України стикається з пробле-

мами, які виникають через недосконалість та неоднозначність деяких норм [1, с. 141]. Однією із таких проблем є неоднозначність місця підприємства як єдиного майнового комплексу в системі об'єктів цивільних прав. А з цим пов'язане і визначення місця деяких відносин у сфері венчурного інвестування в предметі цивільно-правового регулювання, особливо тих, об'єктом яких виступає підприємство як єдиний майновий комплекс. Оскільки, наявність таких ознак цивільних відносин, як юридична рівність, вільне волевиявлення, майнова самостійність їх учасників, ще не свідчить про те що певні відносини є цивільними. Це пов'язано з тим, що, відповідно до сьогоденної концепції ЦК України, цивільними вважаються лише ті відносини, які в сукупності відповідають наступним критеріям: 1) вони засновані на юридичній рівності, вільному волевиявленні, майновій самостійності їх учасників (ч. 1 ст. 1 ЦК України); 2) вони за своїм характером є особистими немайновими та майновими (ч. 1 ст. 1 ЦК України); 3) учасниками цих відносин є особи (фізичні та юридичні особи) та/або суб'єкти публічного права (держава Україна, Автономна Республіка Крим, територіальні громади, іноземні держави та інші суб'єкти публічного права) – ст. 2 ЦК України; 4) вони виникають з підстав встановлених ст. 11 ЦК України; 5) вони виникають з приводу матеріальних та нематеріальних благ, що визначені ст. 177 ЦК України [3, с. 23; 4, с. 82-87].

Тому, враховуючи це, осучаснення та адаптація цивільного законодавства до поточних викликів стає ключовою умовою для забезпечення правової визначеності. Цей процес є невід'ємним для створення стабільного інвестиційного клімату, що сприятиме залученню інвестицій у стратегічно важливі сектори економіки, включно з оборонною промисловістю. У той же час, наявність суперечностей та невизначеностей у чинному законодавстві підкреслює потребу в його детальному перегляді та доопрацюванні. Це необхідно для розробки ефективного, дієвого та стабільного механізму цивільно-правового регулювання, здатного відповідати сучасним викликам та потребам.

Мета статті: полягає у виявленні та аналізі ключових проблем правового встановлення в предметі цивільного права деяких цивільних відносин у сфері венчурного інвестування, а також у розробці можливих шляхів їх вирішення для покращення стану правової визначеності в механізмі цивільно-правового регулювання.

Наукова новизна дослідження полягає в аналізі та виявленні ключових проблем визначення місця певних правовідносин у сфері венчурного інвестування в предметі цивільного права України.

Стан дослідження проблеми

Питання цивільно-правового регулювання відносин у сфері венчурного інвестування, а також визначення їх місця в системі цивільного права, становлять значний інтерес для наукової спільноти. Важливість цих питань підкреслюється зростаючою роллю венчурного капіталу в сучасній економіці, особливо в контексті інноваційної активності та технологічного розвитку. Вчені, такі як Ю. М. Жорнокуй [5], В. В. Кафарський [6], О. Р. Кібенко [7], В. Ю. Полатай [8], В. В. Поєдинок [9], Т. Я. Рим [10], О. П. Суц [11], О. Е. Сімсон [12], Г. М. Сітченко [13], Р. В. Тарнавський [14], Р. Б. Шишка [15] та інші, здійснили значний вклад у вивчення цивільно-правових аспектів венчурного інвестування та вирішення проблем цивільно-правового регулювання. Проте, незважаючи на здобутки в цій галузі, важливо відзначити, що питання ідентифікації та визначення місця певних правовідносин сфери венчурного інвестування в цивільному праві все ще потребують додаткового дослідження. Особливий інтерес у рамках цього дослідження представляє аналіз необхідності приведення цивільного законодавства України у відповідність з вимогами принципу правової визначеності, оскільки це є ключовим аспектом для подальшого розвитку правової системи і підтримки інноваційної активності в країні.

Виклад основного матеріалу

Частиною 1 ст. 1 ЦК України визначено, що цивільним законодавством регулюються особисті немайнові та майнові відносини (цивільні відносини), які засновані на юридичній рівності, вільному волевиявленні, майновій самостійності їх учасників. При цьому, в науковій літературі переважає точка зору, що цивільно-правовому регулюванню підлягають лише ті відносини, які відповідають вказаним у ст. 1 ЦК України критеріям [16, с. 11]. З цією точкою зору важко погодитися, оскільки у ЦК України закріплені й інші критерії, яким мають відповідати цивільні відносини. Таким чином, вказані у ч.1 ст.1 ЦК України критерії цивільних відносин є необхідними, але не достатніми.

Один із таких критеріїв встановлений ст. 177 ЦК України, у якій визначаються не тільки види об'єктів цивільних прав, а й систематизація цих об'єктів. Відповідно, якщо певне благо не підпадає під критерії об'єкта цивільних прав, тоді не можна говорити про наявність з приводу такого блага цивільних відносин, незважаючи на те, що такі відносини можуть відповідати іншим критеріям, зокрема і тим, які визначені у ч. 1 ст. 1 ЦК України.

У межах цього дослідження особливу увагу привертає поділ об'єктів цивільних прав на матеріальні та нематеріальні блага, який для нас має важливе значення, оскільки не всі об'єкти правовідносин у сфері венчурного інвестування охоплюються такою класифікацією. Про що саме йде мова?

Слід почати з того, що відповідно до ч. 1 ст. 4 Закону України «Про інвестиційну діяльність» об'єктами інвестиційної діяльності можуть бути будь-яке майно, у тому числі основні фонди і оборотні кошти в усіх галузях економіки, цінні папери (крім векселів), цільові грошові вклади, науково-технічна продукція, інтелектуальні цінності, інші об'єкти власності, а також майнові права. Серед цих об'єктів особливу увагу заслуговує підприємство як єдиний майновий комплекс, що є одним із видів майна (консолідованим майном або комплексом майна [1, с. 149]). Хоча єдиний майновий комплекс підприємства, як правило, не виступає традиційним інвестиційним об'єктом, поряд з цим такий

об'єкт грає важливу роль у сфері венчурного інвестування. Так, підприємство як єдиний майновий комплекс може бути важливим елементом у стратегіях венчурного інвестування, особливо коли інвестори шукають можливості для входження в нові ринки або розвитку інноваційних технологій. У такому контексті інвестування в цілісні підприємства відкриває для венчурних інвесторів доступ до широкого спектра унікальних ресурсів: кваліфікованого персоналу, який володіє глибокими знаннями та досвідом у своїй сфері; спеціалізованого чи унікального устаткування, яке забезпечує технологічну перевагу; запатентованих технологій, що дають ексклюзивні права на інноваційні продукти та процеси; та вже встановлених ринкових зв'язків, що дозволяють швидше виходити на ринок і ефективніше розширювати ділові можливості. Це також включає доступ до комерційної таємниці, наприклад до вже сформованих каналів збуту та постачання, що забезпечує ефективність у ланцюгах постачання та сприяє швидкому розвитку продукції та послуг. Таким чином, слід підтримати думку тих дослідників, які серед об'єктів цивільних правовідносин у сфері венчурного інвестування розглядають також і підприємство як єдиний майновий комплекс [17; 18].

Поряд з цим, для того, щоб підприємство як єдиний майновий комплекс у сфері венчурного інвестування розглядалося як об'єкт цивільних прав, такий об'єкт має бути належним чином унормований у системі об'єктів цивільних прав. Проблема стосується неоднозначного законодавчого правового підходу щодо підприємства як об'єкта цивільних прав. Якщо виходити із того, що ст. 191 ЦК України, яка стосується підприємства як єдиного майнового комплексу міститься у Розділі III «Об'єкти цивільних прав», то логічним має бути висновок, що такий об'єкт має належати до об'єктів цивільних прав. Але, для повного розуміння питання про те, чи є підприємство як єдиний майновий комплекс об'єктом цивільних прав, необхідно аналізувати не тільки ст. 191 ЦК України та розділ III цього кодексу (до якого вона належить), але й враховувати положення ст.177 ЦК України.

Так, ст. 177 ЦК України містить критерії, за якими те чи інше благо має вважатися об'єктом цивільних прав. Одним із таких ключових критеріїв (як попередньо вже було зазначено) є поділ об'єктів цивільних прав на матеріальні та нематеріальні блага. Це значить, для того, щоб певне благо вважалось об'єктом цивільних прав, воно повинно мати такі натуральні властивості, які дозволяють його віднести або до матеріальних благ, або до нематеріальних благ. Утім, детальний аналіз ч. 2 ст. 191 ЦК України вказує на те, що підприємство як єдиний майновий комплекс включає в себе різноманітні блага: матеріальні (земельні ділянки, будівлі, споруди, устаткування, інвентар, сировину, продукцію тощо), так і нематеріальні (права вимоги, право на торговельну марку або інше позначення, інші права, у тому числі майнові обов'язки). Проте, підприємство, будучи єдиною юридичною одиницею, сукупністю матеріальних і нематеріальних благ, що використовується для досягнення підприємницьких цілей не може за таких обставин вважатися об'єктом цивільних прав, оскільки воно не вписується в чітку дихотомію «матеріальні / нематеріальні блага», передбачену ст. 177 ЦК України. Тобто у встановленій законодавчій класифікації його неможливо чітко віднести ні до матеріальних, ні до нематеріальних об'єктів цивільних прав.

При цьому при визначенні місця певних благ у системі об'єктів цивільних прав, не слід плутати їх правовий режим (який вказує на те, як мають регулюватися відносини з приводу цих благ) з їх природними властивостями. Саме природні властивості певних благ дозволяють кваліфікувати їх як матеріальні або нематеріальні блага. А тому класифікація об'єктів цивільних прав у ч. 1 ст. 177 ЦК України заснована на їхніх фундаментальних (природних) властивостях: фізичній формі для матеріальних благ та нефізичній природі для нематеріальних благ. Тут також варто враховувати, що нематеріальні блага, навіть маючи режим матеріальних благ, залишаються незмінними у своєму місці в системі об'єктів цивільних прав, принаймні в тій системі, яка визначена ч. 1 ст. 177 ЦК України.

Певний дисонанс цьому створює ч. 3 ст. 66 ГК України, у якій визначено, що єдиний майновий комплекс підприємства визнається нерухомістю і може бути об'єктом купівлі-продажу та інших угод, на умовах і в порядку, визначених цим Кодексом та законами, прийнятими відповідно до нього. У чому саме вбачається проблема? По-перше, режим нерухомості може бути застосований лише до об'єктів цивільних прав. Якщо благо (у нашому випадку – це підприємство як єдиний майновий комплекс) не може бути кваліфіковано як матеріальне або нематеріальне благо, то і режим нерухомості до нього не може бути застосований. Принаймні, такий висновок можна зробити, якщо тлумачити букву закону у її буквальному та системному розумінні. Тобто неприпустимо застосовувати законодавство у фрагментарному порядку, коли деякі норми враховуються (ст. 191 ЦК України та ч. 3 ст. 66 ГК України), а інші ігноруються (ст. 177 ЦК України), ніби вони не існують у законодавстві.

По-друге, якщо припустити, що підприємство як єдиний майновий комплекс є нерухомістю, то тоді, автоматично, воно має підпадати під вимоги ст. 182 ЦК України, що передбачає обов'язок державної реєстрації права власності та інших речових прав на таку нерухомість, а також реєстрації обтяжень цих прав, їх виникнення, переходу та припинення. Поряд з цим, детальний аналіз Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» вказує на те, що права на такий об'єкт не реєструються. Державній реєстрації підлягають права на майно, яке є у складі єдиного майнового комплексу підприємства. З приводу цього можна цілком погодитись із позицією С. І. Шимон, яка зазначає, що підприємство як єдиний майновий комплекс, хоч і проголошується нерухомістю, але не має єдиного визначеного правового режиму. Воно об'єднує різні об'єкти цивільних прав, кожен з яких має свій власний правовий режим. Єдиного загального правовстановлюючого документа на єдиний майновий комплекс законодавством не передбачено, так само як не передбачено і державної реєстрації речових прав на нього, реєстрації підлягають речові

права на окремі складові елементи єдиного майнового комплексу [19, с. 141].

Враховуючи цей законодавчий підхід, взагалі постає сумнів щодо реальної можливості підприємства як єдиного майнового комплексу розглядатися об'єктом певних правовідносин. Це можна пояснити тим, що законодавство зв'язує виникнення, перехід і припинення прав на нерухомість з їх державною реєстрацією. Таким чином, постає питання: «Кому належить підприємство як єдиний майновий комплекс»? Якщо реєстрація відсутня, то відповідно права на такий об'єкт не можуть існувати/виникати, не кажучи вже про їх перехід або припинення. Немає прав, немає і правовідносин. Цей висновок додатково підкріплюється положенням ч. 2 ст. 144 ГК України, яка встановлює, що право на майно, що підлягає державній реєстрації, виникає з дня реєстрації цього майна або відповідних прав на нього, якщо інше не встановлено законом.

Більш того, якщо зробити системний аналіз ч. 3 ст. 66 ГК України та ст. 181 ЦК України, то можна поставити також і під сумнів, що підприємство як єдиний майновий комплекс має визнаватися нерухомістю. Проблема полягає у тому, що відповідно до ч. 1 ст. 181 ЦК України такий об'єкт не відповідає ані критеріям нерухомих речей, ані критеріям, за якими на нього може поширюватися режим нерухомої речі. Так, абз. 1 ч. 1 ст. 181 ЦК України передбачено, що до нерухомих речей (нерухоме майно, нерухомість) належать земельні ділянки, а також об'єкти, розташовані на земельній ділянці, переміщення яких є неможливим без їх знецінення та зміни їх призначення. Згідно з наведеною нормою, критерієм для визнання блага нерухомістю є його природні (фізичні) властивості. Проте, у випадку з підприємством як єдиним майновим комплексом, ситуація є більш складною. Такий комплекс містить у собі не тільки об'єкти, які можна класифікувати як нерухомість за їх фізичними властивостями, але й ряд інших складових, які не відповідають критеріям нерухомості. Відповідно, якщо в цілому підприємство як єдиний майновий комплекс не відповідає цим критеріям, то його визнання як нерухомості викликає певні

юридичні труднощі. Те ж саме стосується і абз. 2 ч. 1 ст. 181 ЦК України. Згідно з цією нормою, режим нерухомої речі може бути поширений законом на повітряні та морські судна, судна внутрішнього плавання, космічні об'єкти, а також інші речі, права на які підлягають державній реєстрації. Це правило статті обумовлює, що режим нерухомості може бути застосований також і до інших речей. Умовно можна розділити їх на дві групи: перша включає в себе повітряні та морські судна, судна внутрішнього плавання, космічні об'єкти, а друга група – це речі, права на які підлягають державній реєстрації.

Підприємство, як єдиний майновий комплекс, не відноситься ані до першої групи, ані до другої групи, оскільки всі перелічені блага в абз. 2 ч. 1 ст. 181 ЦК України стосуються тільки речей. Згідно із ст. 179 ЦК України, підприємство як єдиний майновий комплекс не може бути визнано реччю, оскільки річ – це предмет матеріального світу. Натомість підприємство як єдиний майновий комплекс представляє собою специфічний вид майна, який об'єднує різноманітні об'єкти цивільних прав під одним «дахом» [1, с. 149], до складу якого входять як речі, так і інші блага, які мають майнову цінність. Взагалі, підприємство як єдиний майновий комплекс – це не об'єкт цивільних прав у його класичному розумінні. Це юридична техніка, правова конструкція, яка дозволяє різноманітним майновим благам (як матеріальним, так і нематеріальним) у межах правового поля розглядатися як єдина цілісна одиниця, об'єкт цивільних прав. Поза межами правового регулювання підприємство як єдиний майновий комплекс існувати не може.

Наведене свідчить, що ч. 3 ст. 66 ГК України не відповідає вимогам не лише ст. 177 ЦК України, але і ст. 181 ЦК України. А як відомо: закон має бути в адекватній мірі доступним – громадянин повинен мати можливість орієнтуватися в тому, які правові норми застосовуються в цьому випадку [20, п. 49]; закон має містити досить зрозумілі й чіткі формулювання [20, п. 49; 21, п. 56; 22, п. 59]; жодна норма не може вважатися «законом», якщо вона не сформульована з точ-

ністю, достатньою для того, щоб дати змогу громадянину визначити свою поведінку: він має бути спроможним – якщо це потрібно, після відповідної консультації – передбачити, наскільки це розумно за конкретних обставин, наслідки, до яких може призвести певна дія [23, п. 39]. Навіть якщо при визначенні місця підприємства як єдиного майнового комплексу в системі об'єктів цивільних прав не брати до уваги ч 3 ст. 66 ГК України, то це все одно не вирішує нашу проблему.

Вищенаведене дозволяє зробити наступні **висновки**:

1. Не всі приватні правовідносини у сфері венчурного інвестування, особливо ті, що виникають з приводу підприємства як єдиного майнового комплексу належним чином унормовані в чинному цивільному законодавстві України, а саме в ЦК України. Аналіз стану цивільно-правового регулювання вказує на те, що такі відносини (де-юре) знаходяться за межами предмета цивільно-правового регулювання. Основна проблема полягає в тому, що критерії, які висуваються сьогодні законодавцем до об'єктів цивільних прав, не дозволяють підприємство як єдиний майновий комплекс ідентифікувати в системі об'єктів цивільних прав. Це означає, що таке благо не можна однозначно віднести ні до матеріальних благ, ні до нематеріальних. Внаслідок цього виникає складність у визначенні таких правовідносин, як цивільних, адже однією з ключових та необхідних вимог для визначення цивільних правовідносин є також і чітке віднесення їх об'єкта до системи об'єктів цивільних прав.

2. Системний аналіз ст. 177, 179, 181, 182 та 191 ЦК України, а також ст. 66 та 144 ГК України і Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» дозволяє прийти до висновку, що підприємство як єдиний майновий комплекс при сьогоdnішньому стані правового регулювання не може визнаватися не тільки нерухомістю, об'єктом цивільних прав, але і взагалі розглядатися як об'єкт цивільних правовідносин. Це обумовлено тим, що підприємство як єдиний майновий комплекс представляє собою ці-

лісний (монолітний) об'єкт, який об'єднує в собі різноманітні майнові активи, до складу яких входять як матеріальні (наприклад, будівлі, земельні ділянки, устаткування), так і нематеріальні блага (наприклад, права на торговельну марку або інше позначення, комерційну таємницю). Однак, згідно з нормами ЦК України, така правова конструкція не вписується в чітке розмежування між матеріальними та нематеріальними благами, визначеними в ст. 177 ЦК України. Це означає, що підприємство як єдиний майновий комплекс не може бути віднесене ані до категорії матеріальних, ані до категорії нематеріальних об'єктів цивільних прав. Що стосується проблеми визнання підприємства як єдиного майнового комплексу нерухомістю, то ключовим аспектом є те, що такий майновий комплекс не може бути ідентифікований як річ. Згідно з ч. 1 ст. 181 ЦК України, нерухомість стосується виключно речей, тобто об'єктів матеріального світу. Однак, підприємство як єдиний майновий комплекс – це не річ. Також відсутність чітко визначеного механізму державної реєстрації прав на підприємство як єдиного майнового комплексу створює ще одну проблему, оскільки якщо визнати таке благо нерухомістю, то слід пам'ятати, що виникнення, перехід і припинення прав на нерухомість в Україні тісно пов'язані з державною реєстрацією, а відсутність такої реєстрації ставить під сумнів щодо існування з приводу його цивільних правовідносин.

3. Цей стан правового регулювання породжує певні правові ризики та невизначеності для учасників венчурних інвестицій. Незважаючи на те, що венчурні приватні відносини, об'єктом яких виступає підприємство як єдиний майновий комплекс хоча фактично і регулюються як цивільні відносини, це не значить, що таке регулювання відбувається згідно із законом та у відповідності до закону, як це вимагається практикою ЄСПЛ. Відсутність чіткості та послідовності в законодавчому регулюванні може призводити до різних інтерпретацій і, як наслідок, до правової невизначеності. Це створює перешкоди для ефективного захисту прав і інтересів інвесторів, ускладнює процес прийняття інвестиційних рішень, та

в цілому, не сприяє розвитку та утворенню принципу верховенства права в державі. За таких обставин необхідним є перегляд та удосконалення чинного законодавства, щоб забезпечити чіткість, прозорість і відповідність міжнародним стандартам у сфері венчурного інвестування.

4. В умовах чинної правової невизначеності необхідним стає перегляд та удосконалення цивільного законодавства України у сфері венчурного інвестування, щоб забезпечити чіткість та прозорість, а також їх відповідність міжнародним стандартам. Це вказує на потребу уточнення існуючих норм та розробки додаткових нормативних актів, які б враховували унікальний характер підприємства як єдиного майнового комплексу та забезпечували більшу правову ясність та захист цивільних прав і інтересів для учасників венчурних інвестицій. Такі зміни повинні включати чітке визначення місця підприємства як єдиного майнового комплексу в системі об'єктів цивільних прав та його правовий режим, особливо у випадках, коли підприємство розглядається як об'єкт венчурного інвестування. Це сприятиме створенню більш стабільного та передбачуваного правового середовища для інвесторів та підприємців у сфері венчурних інвестицій.

Література

1. Шишка О. Р. Підприємство як суб'єкт та об'єкт цивільних правовідносин у сфері венчурного інвестування: огляд теоретичних точок зору. Юридичний науковий електронний журнал. № 10. 2023. С. 148-151. URL: doi.org/10.32782/2524-0374/2023-10/34

2. Шишка О. Р. Цивільний інтерес у контексті статті 1 Цивільного кодексу України: проблеми визначення та регулювання. Проблеми цивільного права та процесу : тези доп. учасників наук.-практ. конф., присвяч. 98-й річниці від дня народження О. А. Пушкіна (м. Вінниця, 19 трав. 2023 р.). Вінниця : ХНУВС, 2022. с. 141-149.

3. Сучасні проблеми цивільного права та процесу : навч. посіб. / С. О. Сліпченко, О. В. Синегубов, В. А. Кройтор та ін. ; за ред. Ю. М. Жорнокуя та Л. В. Красицької. Харків : Право, 2017. С. 23.

4. Шишка О. Р. Критерії визначення цивільних відносин у предметі цивільно-правового регулювання. Проблеми цивільного права та процесу : матеріали наук.-практ. конф., присвяч. світлій пам'яті О. А. Пушкіна (27 трав. 2016 р.). Харків : ХНУВС, 2016. С. 82-87.

5. Жорнокуй Ю. М. Правове регулювання венчурного підприємництва (цивільно-правовий аспект) : дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2003. 185 с.

6. Кафарський В.В. Інвестиційні договори в Україні : поняття, види, зміст, правове регулювання : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.03. К., 2006. 20 с.

7. Кібенко О.Р. Особливості правового регулювання іноземних інвестицій в Україні (міжнародно-приватноправовий аспект) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.03. Харків : Б.в., 1998. 18 с.

8. Полатай В.Ю. Правове регулювання інвестиційної діяльності : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.04. Донецьк, 2000. 18 с.

9. Поєдинок В.В. Теоретичні проблеми регулювання інвестиційної діяльності в Україні (господарсько-правовий аспект) : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.04. К., 2013. 36 с.

10. Рим Т.Я. Правове регулювання інвестиційних відносин у сфері будівництва: цивільно-правовий аспект : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.03. Львів, 2021. 30 с.

11. Суц О. П. Цивільні правовідносини з корпоративного інвестування : монографія. Х. : Право, 2017. 200 с.

12. Сімсон О. Е. Правова модель приватно-публічного партнерства в інноваційній сфері : монографія. Харків: Право, 2013. 448 с.

13. Сітченко Г. М. До питання цивільно-правового регулювання венчурного інвестування інноваційної діяльності. Стратегії підприємницької діяльності в інтересах сталого розвитку малого і середнього інноваційного підприємництва : зб. наук. пр. НДІ ПЗІР НАПрН України № 2 за матеріалами II круглого столу (м. Харків, 16 листопада 2020 року). Харків: НДІ ПЗІР НАПрН України, 2020. 196 с.

14. Тарнавський Р. В. Господарсько-правове стимулювання венчурного інвестування в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.04. Одеса, 2017. 26 с.

15. Шишка Р.Б. Інвестиційні договори : характеристика та спроба їх класифікації. Юридичний вісник. 2014. № 4 (33). С. 118-122.

16. Цивільний кодекс України: науково-практичний коментар. Т. 1: Загальні положення. Особи / за ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Харків : ЕКУС, 2020. 928 с.

17. Тарнавський Р.В. Господарсько-правове стимулювання венчурного інвестування в Україні: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.04. Одеса, 2017. 235 с.

18. Жорнокуй Ю. М. Організаційно-правові форми юридичних осіб – суб'єктів венчурного інвестування: якими вони мають бути? Право та інновації. 2018. № 1. С. 13–18.

19. Цивільний кодекс України: науково-практичний коментар. Т. 2: Об'єкти. Правочини. Представництво. Строки та терміни. Позовна давність. Особисті немайнові права фізичної особи / за ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Харків : ЕКУС, 2021. 784 с.

20. Sunday Times v. United Kingdom, no. 6538/74, ECHR, 26 April 1979. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57584> (дата звернення: 13.12.2023)

21. Amann v. Switzerland, no. 27798/95, ECHR, 14 June 2007. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58497> (дата звернення: 13.12.2023)

22. Szabó and Vissy v. Hungary, no. 37138/14, ECHR, 12 January 2016. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-160020> (дата звернення: 13.12.2023).

23. Gawęda v. Poland, no. 26229/95, ECHR, 14 March 2002. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-60325> (дата звернення: 13.12.2023).

Oleksandr Shyshka

PhD in Law, Professor, Professor Department of Civil and Legal Disciplines Kharkiv National

University of Internal Affairs

ORCID:0000-0002-1396-0508

Sesh131213@gmail.com

REGARDING THE PROBLEM OF DETERMINING THE PLACE OF SOME LEGAL RELATIONS IN THE FIELD OF VENTURE INVESTMENT IN THE SUBJECT OF CIVIL LAW

The article analyzes the problem of the lack of a clear regulatory regulation of some private legal relations in the field of venture investment in the civil legislation of Ukraine, in particular those relating to the enterprise as a single property complex. The author emphasizes that such relations are not clearly regulated by the Civil Code of Ukraine, since the existing criteria for civil relations do not allow them to be unambiguously defined in the subject of civil law regulation. The author of the article draws attention to the critical problem that arises from the criteria that are put forward today by the legislator to the objects of civil rights, and do not allow to clearly identify the enterprise as a single property complex in the system of objects of civil rights. According to them, such a good cannot be unequivocally attributed either to the category of material goods or to the category of intangible goods. This legal uncertainty makes it difficult to identify the relevant legal relations as civil, since the key condition for this is a clear definition of the object of legal relations in the system of objects of civil rights. The author concludes that the imperfection of existing normative definitions complicates the legal regulation of relations related to venture investment, which requires further improvement of legislation in this area.

Keywords: civil relations, subject of civil law, enterprise, object of civil rights, real estate, venture investment, legal regime, property complex, legal certainty.